

LETO
2

TOVARNIŠKI

JESENICE-
FUŽINE

VESTNIK

KRANJSKE
INDUSTRIJSKE
DRUŽBE

Naj živi gorenjski kovinar!

»Skupnost, prijatelji, skupnost pri delu in skupnost v prizadevanju za istimi cilji nas bo pripeljala v boljšo bodočnost...«

Spomin na odlično uspeli izlet Javornika II. Ob severni meji vlfrajo drž. zastave

Po dolgem pričakovanju je obrat Javornika II napovedal svoj izlet na dan 17. julija. Brez vsakega dvoma je, da je bila prireditev izleta pri tem obratu lanske leto prva. Na to svoje prvenstvo so sodelavci dotičnega obrata gotovo ponosni. Letos pa so bile te prireditve ena za drugo lepše, zato je vse pričakovalo, kaj si bodo Javorničani izmislili, da bodo obdržali prvenstvo tudi pri letošnji prireditvi. Znak, da so za svoje izletno mesto izbrali zopet Završnico, je bil neka potrditev njihovih stremeljenj po prvenstvu, toda samo izletno mesto bi jih to pot ne rešilo, treba je bilo več.

Zjutraj ob sedmi uri so se izletniki zbirali pred javorniško tovarno. Nič ni bilo še videti, da bo ta izlet nekaj več kakor so bili drugi. Vsak do sedaj je bil tako lep. Zbralo se je do 300 ljudi za skupni odhod — nekateri že dalje malo na poti proti Žirovnici. Ko je prišla ura odhoda pa je Javornik II iznenadil. Pred spreved je stopila kovinarska godba dvajsetih mož pod vodstvom sodelavca Prežljaja. Takrat je med izletniki završalo od ponosa: v taki skupnosti in tako odhaja na izlet Javornik II. Udarili so koračnico in pričela se je pot ob vznožju gora po cesti, ki pelje skozi lepa žitna polja. Javornik II je iznenadil. Pa ni bilo odmora v pesmi in godbi. Tudi Markizettijeva kapela je sodelovala in uspešno mašila odmore. Kar mimo gostilne Pod Stolom so šli letos, kajti vso oskrbo so vzeli v lastno režijo in vse na izletnem mestu.

Izletni prostor ob jezeru na Završnici je tako lep, da nikoli ta kraj ni sam. Tudi letos so tam taborili skavti, ki pa so vzeli le prostor ob zalesju, tako, da je bil tisti sončni travnik na razpolago prireditvi kovinarjev. Takoj po prihodu na mesto se je videlo, da je tudi prostor bolj opremljen kot je bil lanske leto. Oskrbovalne lope so bile solidnejše, možnost oskrbe hitrejša, plesni oder, vrtiljak za otroke itd. Ob cesti pa so stale oznake, ki so govorile, da pripravlja Javornik II še neko posebnost. Nad vsem tem prostorom pa so vihrale na smrekah jugoslovanske zastave, ki so povlečevale kovinarski praznik.

Za en dan na oddih v prirodo. Skupni odhod sodelavcev Javornika II na izletno mesto. Na čelu kovinarska godba

Po prihodu glavne skupine se je na izletnem mestu zbralo nad 500 ljudi, po poti pa so prihajali še novi. Skupno se je izleta udeležilo nad 650 sodelavcev in svojcev. Kakor bi trenil je bila izvršena prva oskrba zakuske. V tem pogledu gre prirediteljem vse priznanje. Po zakuski je sledil znak za »zbor«, za skupno slikanje. Ko so se izletniki zbrali na zbornem mestu je sodelavce nagovoril obratovodja inž. Semlak:

SPOŠTOVANI GOSTJE,
DRAGI SODELAVCI!

Dovolite mi, da vas v imenu obratovodstva obratov Javornika II najpristrčneje pozdravim na tem lepem našem izletnem mestu. Posebej pozdravljam zastopnike uprave in ravnateljstva KID, gen. ravnatelja gospoda Noota, prokurista gospoda inž. Petrovčiča, pozdravljam vse dobrodošle goste in

vas sodelavce - kovinarje, s katerimi preživimo skupaj toliko trdih delovnih dni, pozdravljam vas kovinarske družine, očete, matere, brate, sestre, otroke in prijatelje, ki ste v tako lepem številu posetili ta naš dan skupnega veselja in oddiha.

Številni obiski in pa slučaj, da smo se letos zopet zbrali na istem kraju, dokazujeta, da je naša lanskeletna prireditev najlepše uspela in da je nam vsem ostala v najlepšem spominu. Isto, dragi gostje in sodelavci, vam želim tudi danes, da bi preživeli ta naš skupni dan sredi te lepe prirode in vsaj za trenutek daleč od ropota železarskih strojev kar najbolj veselo in srečno — skupno s tistimi tovariši, s katerimi se srečavamo vsak dan pri trdem delu in skupno z dragimi svojci in prijatelji.

Naš obrat noče z izletnimi prireditvami prirejati nobenih tekem, da bi dosegel prvenstvo, ako pa je bil naš izlet priznan kot prvi in najlepši že lanske leto, potem smo na to pač ponosni in gre za to prvenstvo zahvala vam, ki ste storili vse, da je izlet tako lepo potekel in ki boste storili tudi danes vse, da bo današnja prireditev še lepša.

Dragi izletniki! Ko vam želim najlepšega razpoloženja, ko vam želim veliko dobre volje in zabave, želim tudi, da bi naša železarska industrija, ki je kruh in življenje nas vseh, kmalu prebredla težke dni in da bi se pred nami odprla bodočnost večje gotovosti dela in zaslužka za vse. Skupnost in skupno prizadevanje nas vseh za skupnimi cilji, prijatelji, skupnost v delovnih dneh in skupnost, sodelovanje in sožitje vsak dan, je naše najboljšje jamstvo za gotovo in srečno bodočnost.

Naj živi naš gorenjski kovinar!

✱

Sodelavci so svojega obratovodjo burno pozdravili in je žel za svoj nagovor prisrčen aplavz.

Po slikanju in nagovoru se je na telovadnem prostoru zbrala vrsta ponosne kovinarske športne mladine. To je bila zopet posebnost, ki smo jo videli prvič na tem izletu. Najprej je bila otvorjena nogometna tekma med sodelavci pločevinarske proge in sodelavci pocinkovalnice. Nato je sledila lahka atletika: skok v višino, skok v daljavo in tek na 100 metrov. Športne igre je vodil poznani jugoslovanski prvak gosp. Natlačen. Po teh resnih športnih nastopih so sledili šaljivi prizori: tek v vrečah in plezanje na mlaj po uro. Mlaj je bil namazan z milnico, tako da je bila na vrhu pritrje-

Izletniki pred razvalinami nekdanjih kovačij in pudlovk v Radovni

Izlet v Radovno

Sodelavci iz obrata opekarne so obiskali razvaline nekdanjih kovačij in elektrarno v Radovni

Dne 17. julija je bil poleg javorniškega obrata prirejen še izlet sodelavcev iz obrata opekarne. Ti naši sodelavci so za izletno točko izbrali slikovito dolino Radovne, ki je bogata na železarski zgodovini. Že pred 400 leti se omenjajo v Radovni topilnice, ki so bile last Pierra della Crote. Okrog leta 1600. so tam postavili še kladivarne. Večinoma so tam predelovali železo z Javornika. Pred kakimi 60 leti pa so bili obrati v Radovni ustavljeni in so danes tam le še razvaline. V našem listu smo prinesli že nekaj slik o tej zgodovini in naj sodelavci prelistajo letošnji letnik »Tov. vestnika«.

Že lanskoletni izlet tega obrata je bil po pristrčnosti in po izbiri kraja ter po vsej organizaciji smislu izletov najbolj blizu. Veliko bivanja v prirodi —

daleč od dnevnega ropota. Tak mir in tako lepoto človek najde v Radovni, in vsi, ki so se izleta udeležili, so bili zadovoljni. Udeležba je bila številna — nad 92% sodelavcev, nad 70 svojcev in nad 30 otrok. Skupni odhod je bil določen ob pol osmih z Jesenic z vlakom do Podhoma. Večina sodelavcev opekarne pa biva na Blejski Dobravi, v Gorjah in v Zasiptu, zato so se izletu pridružili v Podhomu. Vkljub oblačnemu nebu, ki je obetal dež, je postajala skupina na poti skozi lepe gorjanske vasi vedno večja. Nekateri so namreč došli že prej in so ob poti pričakovali glavno skupino. Gorjanske vasi so nebeško lepe in je dih sotesk ob takem vremenu kakor mir na srec.

Na razvalinah nekdanjih kovačij in na mogočnih lipah v Radovni so izletni-

ke pozdravile državne zastave, ki so jih tja razobesili prireditelji. Tudi električna centrala je oznanjevala praznični dan. Radovna ima za našo industrijo pomen tudi danes, saj je tam vir električne energije, ki jo daje mogočni vodopad. Še impozantnejša pa je električna napeljava, ki gre preko visoke Mežaklje. Po tankih žicah dobivamo iz tiste doline močno električno energijo v naše obrate. Kako mogočna in kako umetniška je sila tehnike in kako veličastna je ta slika stvarstva. Vse to je ustvarilo delo, samo delo, sam študij in samo prizadevanje človeka za boljšim življenjem. — Mnogo je bilo do sedaj ustvarjenega, morda ne bo več toliko nikoli v bodočnosti.

V Radovni so se izletniki razvrstili ob prostorih pod lipami. Tam je tudi hiša KID, kjer stanuje oskrbnik elektrarne. Ob hiši stoji tudi gospodarsko poslopje. Vse to je dalo izletnikom dovolj prostora in občutek, kakor da bi bili na veliki kmetiji sredi planin. Otročki sicer niso imeli vrtljaka, pač pa jim je gosp. Stana napravil veliko veselja s fotografiranjem in z dobrotami, ki so bile pripravljene zanje. Tudi za ples je bilo pripravljeno, lastni godbeniki pa so skrbeli za kratek čas. Ko je nebo pričelo škropiti, je tam stoječa tovarniška hiša dala dovolj prostora vsem; po dežju pa so izletniki zopet šli na ogled kraja in razvalin. Posebej je treba pri tem izletu omeniti oskrbo, ki je bila točna in obilna kakor morda le malokje. V lastni kuhinji so postregli s toplo šunko in s krompirjevo solato. Ženam in dekletam, ki so oskrbele tako izborno kuhinjo, gre vsa zahvala.

Izletnike je obiskal popoldne tudi generalni ravnatelj g. Noo t. Dolgo je bil med njimi in pohvalil njihovo izbiro kraja. Izlet je obiskal tudi šef insp. dela inž. Petrovčič z urednikom »Tov. vestnika«. Došle goste in sodelavce je nagovoril obratovodja inž. Baltič, jih spomnil na zgodovinski kraj, omenil namen izleta in želel vsem najlepšega razpoloženja. Sledilo je skupno slikanje ob razvalini nekdanje kovačije, potem pa še slikanje posameznih skupin. Nekaj slik prinašamo. Popoldne je bil zopet skupni odhod do Podhoma, od tam pa na domove, deloma pa z vlakom nazaj na Jesenice.

Ta izlet je bil, kakor tudi lanskoletni izlet tega obrata, lep in izveden v največji skupnosti, izlet na zgodovinsko mesto, izlet v prirodo, po mir, po razpoloženje. Udeleženci ga bodo imeli v najlepšem spominu.

na ura pravo kislo grozdje. Koliko smeha in dobre volje so vzbudili ti prizori, dokler se končno ni posrečilo sodelavcu Vidicu, da je priplezal do ure in jo vtaknil v žep kot svojo lastnino. Otroci so imeli svoje veselje na vrtljaku. Tisti živ-žav v prosti naravi je nudil pristrčno sliko. Imeli pa so tudi svojega reditelja, ki je pazil na to, da se tisti zbor ni prekal za vrstni red vožnje. Otročki so prinesli zopet veliko veselja in lepote.

Pristrčno je bil pozdravljen generalni ravnatelj gosp. Noo t, ki se je odzval vabilu delavstva in prišel med svoje Javorničane. Ogledal si je vse naprave in ostal med izletniki preko poldneva. Posebno je pohvalil zamisel športnih nastopov, ki so bili posebnost. Priznanja gospoda gen. ravnatelja so bili vsi veseli. Preden so bili končani vsi nastopi je bila ura že preko poldneva, takrat pa je nastopila kovinarska godba v vsej svoji odliki. Godba ni bila slučajnostna, nego so se fantje posebej vadili za izlet. Ob šankih je igrala Markizetijeva kapela (seveda so nekateri vedeli povedati, zakaj ta ob šankih), po prostoru pa je bilo

še več harmonikarjev. Središče popoldanske zabave je bilo vsekakor pri plesu. Nič razuzdanega, nič divjega, nego dostojna zabava kovinarskega ljudstva, malo pa je tu le prednjačila mladina. Družine, svojci, prijatelji in poznanci so uživali lepoto te veličastno tihe prirode malo proč od godbenih prostorov, tako, da je bilo slišati le pojoča pobočja planin, kakor se je odbijala pesem godb. Kdor je od daleč pogledal na to razpoloženje, je šele videl, kako veliko lepše je praznovati dan v naravi od praznovanja po kakih zaduhlih pivnicah.

Dan ni bil vroč, nego blag poletni dan. Proti večeru je zapihal iz lesovja hlad, kakor da bi priroda sama hotela reči: drago moje ljudstvo, hvala za obisk. Radostno kakor so prišli, so izletniki odšli na svoje domove, s prepričanjem in z občutkom v srcih, da so preživeli v skupnosti enega najlepših dni oddiha.

Hvala vsem tistim, ki so se potrudili, da je izlet tako lepo uspel.

(Slike izleta bodo priobčene prihodnjič, ker so prepozno prispale.)

Tisti, ki so se žrtvovali, da je izlet lepo uspel in da je bila postrežba v redu. Hvala jim!

Psihotehniški oddelki po industriji in njihovi rezultati

(Konec.)

Pri teh psihotehniških poizkusih se pokaže med posamezniki velika razlika. Takoj se lahko izberejo bolj ali manj sposobni in za sprejem v vajensko šolo pridejo v poštev kandidati, ki so dobili pri teh izpitih največ točk. Taka izbira je potem najbolj na mestu, če so bili poizkusi prav izvajani. Tu ne more potem nobena teta kaj ugovarjati in dokazovati, da je njen ljubljeneč sposoben, če je sam dokazal, da ni. Protekcija kakih boljših in vplivnejših krogov v škodo kakega kandidata iz revnejših krogov, ki pa je bolj sposoben kot oni neboljšeč, pa če je še tako priporočen, je tu nemogoča. Sprejet je tisti, ki je bolj sposoben za določen poklic, da bo tam bolj koristno delal in da bo bolj srečen. Oni drugi, ki je bil za to delo že vnaprej manj sposoben, bo morda kakor rojen zopet za drug poklic.

Kar psihoteknika tu ni polno prav izbrala, izvršuje vso šolsko dobo. Vsak vajenec je v šoli opazovan in po boljših sposobnostih dodeljen zopet k posameznim delom. Eden bo dober ključavničar, drugi boljši strugar, tretji risar, potem predvaljavce, zopet elektrikaar itd. Preden konča vajenec šolo, je čisto jasno, za kateri poklic in za katero delo v industriji je najbolj sposoben in na tisto mesto gre potem na delo.

To so psihotehniški poizkusi, ki določajo poklice za mladino v industriji. Ti psihotehniški oddelki pa ne stojijo potem, ko so že enkrat tu, prazni in neizrabljeni, nego jih podjetja uporabljajo potem tudi ob sprejemih doraščenih delavcev, če gre za važna in posebno nevar-

na mesta, kjer se zahteva veliko sposobnosti. Če pri sprejemih teh kandidatov ne uporabijo psihoteknike do vseh podrobnosti, jo uporabijo vsaj za spoznanja poglavitnih sposobnosti, ki so za določeno delo potrebne, posebno pa z ozirom na obratno varnost po delavnicah. Velika podjetja so se odločila sprejemati delavce na posebno nevarna mesta le skozi psihotehniške poizkuse, ki pokažejo, ali je kandidat zmožen, da bo na tem mestu delal tako, da ne bo onesrečil sebe in sodelavcev, kar povzroča nepreviden in površen značaj, pa če je dotično mesto še tako zavarovano. Za vodje žerjavov je v psihotehniškem oddelku urejen poseben prostor pod enakimi okoliščinami, kot pa so okoliščine potem v obratu. Kdor ne prestane preizkušnje prav, ta ni sprejet za žerjavovodjo, pa četudi kaže še toliko izpričeval in tetin priporočil. Človeška življenja so dražja, zato je bolje, da tisti človek ostane zunaj, kakor pa da bi se radi njega ponesrečilo več ljudi. Prav varnostna služba v industriji je poleg racionalizacije zahtevala take preizkušnje in pokazali so se uspehi.

Tako se je industrija zavarovala pred navalom simpatizerjev. Večje in preciznejše industrije, kot na primer Siemens, pa si strokovnjake skoro izključno same vzgajajo. S tem pa je industrija že dosegla velik delež na racionalnem delu in pokazala pot, kako naj se določajo poklici, da bo delo uspešno, da bo človek srečen in da bo dvignjen ves delovni sistem po načelu: pravega človeka na pravo mesto.

Razno

Mleko v prašku. Da bi mogli nuditi mleko tudi v največjih višinah, so Švicarji iznašli način pridobivanja mleka v prašku. Mleko enostavno posušijo pod gotovimi temperaturami in v brezračnem prostoru. Tak prašek potem omogoča, da si mleko lahko privoščimo kjer koli hočemo. Prenos mleka je s tem cenen in praktičen. V Münchenu obstoja že taka tvornica, tudi na Holandskem sušijo mleko. Naši turisti in tudi vojska bodo s to iznajdbo zadovoljni.

Zopetno izboljšanje pri ameriški železarski industriji. Zadnji teden se je poslovanje pri ameriški železarski industriji izboljšalo za nekaj odstotkov. Prej je bila kapaciteta izkoriščena le za 32 %, zadnji teden pa že za 36 %. Lansko leto v tem času je bila kapaciteta tvornice izkoriščena za 86 %. V primeri z lanskim letom je proizvodnja padla za polovico.

Proizvodnja železa pada v Belgiji. V Belgiji so proizvedli v prvih šestih mesecih letošnjega leta 1,2 milijona ton surovega železa, napram 1,85 milijona v istem času lanskega leta. Zadnji čas pa se produkcija zopet popravlja. Meseca junija so proizvedli 191.760 ton, medtem ko še maja meseca komaj 177.490 ton. Izgleda, da se zopet izboljšujejo razmere. Samo gorje, če je to samo oboroževalna industrija, ker ta ni solidni prikaz izboljšanja.

Premog dobimo iz Nemčije. Generalna direkcija železnice bo po informacijah nabavila večje količine premoga iz Nemčije. To svoje naročilo opravičuje s tem, da so doma vse zaloge pošle. Domači premogovniki pa niso v stanju poleg sedanjih naročil dobavljati še razliko za izredne potrebe. Samo da čez nekaj časa ne bodo zopet stali naši slovenski premogovniki. Na to je treba paziti.

Moderni stadion v Beogradu. Nemški profesor March, poznani strokovnjak za gradnjo stadionov, je dobil nalog od jugoslovanske vlade, da izdela načrte za moderni stadion, ki bo stal v Beogradu. Poleg tega bodo obsegali načrti še zgradbe za visoko šolo za telesno vzgojo in za vojaška vežbališča. Prav, da se stadioni gradijo, saj so ga Slovenci gradili kar iz lastnih daril. Stadion v Beogradu pa bo s podporo vlade zato tem lepši. Skrb za telesno vzgojo je prva za zdrav naraščaj naroda.

Gospodarski svet v Romuniji.

V Romuniji je izšel zakon o ustanovitvi gospodarskega sveta. Gospodarski svet tvorijo vsi ministri gospodarskih resorov in člani, ki jih imenuje kralj. Mandati trajajo 5 let. Gospodarski svet ima nalogo, da daje nasvete v pogledu trgovskih dogovorov, proračuna, da uravnava in nadzira reorganizacijo gospodarstva v vseh mogočih pogledih. Tak gospodarski svet je vsaki državi najbolj potreben in bi tudi nam ne škodil.

Prvi kongres metalurških industrij.

Letošnje jesen bo v Beogradu prvi kongres metalurške in topilniške industrije v naši državi. Na tem kongresu bo več razprav o položaju naše železarske industrije s posebnim ozirom na njeno bodočnost.

Nova visoka peč v Sisku. V Capragu pri Sisku bodo zgradili novo visoko peč za topljenje železa. Produkcija bo 20.000 ton letno. Rudo bodo dobivali iz Zrinjske gore nekaj pa iz ljubijskega bazena. Lastniki razpolagajo z velikimi kompleksi gozdov, zato bo ta visoka peč delala z ogljem.

Naglo naraščanje potrošnje aluminija v Nemčiji. V okviru štiriletnega gospodarskega načrta forsira Nemčija v zadnjih letih uporabo aluminija namesto drugih kovin, ki jih je treba uvažati. Vzporedno pa se dviga tudi potrošnja aluminija zaradi nemškega oboroževanja v zraku. Kako naglo je naraščala v zadnjih letih nemška potrošnja aluminija, nam kažejo naslednje zanimive številke: leta 1932. je Nemčija potrošila 25.000 ton aluminija, naslednje leto 58.000 ton, leta 1935. 93.000 ton, predlanskim 112.000 ton, lani pa 147.000 ton. Vzporedno se je nemška produkcija aluminija dvignila od 19.000 ton v letu 1932. na 128.000 ton v lanskem letu.

Še ena slika iz dobe pred 50 leti

Skupina plavžarjev na Savi. Slika prikazuje kako primitivno je bilo tedaj vse delo

O zgodovini Tržiča

(Konec.)

Tržič v pesmi in običajih

Starodaven je tržiški običaj, da se podari kos kruha prvi osebi, katero se sreča, ko neso otroka h krstu. Običajno je v kruhu tudi novec. Tudi še ni ugasnila navada »šranganja« ob porokah.

Zanimivi so tržiški koledniki s svojimi pesmicami:

»Ena zvezda gori gre
proti Betlehemu,
kaj je to za'no znamenje,
pojte, gledat gremo.

Trije modri so prišli
z Jutrove dežele,
na kamelah jezdijo,
oj, sv. Trije kralji.

Gasper prvi k ofru gre,
ta je naj ta starši,
Miha kuj za njemu gre,
ta j' njegov tovariš,
Boltež zadnji k ofru gre
ta 'ma črno lice,
on se nizko prikloni —
kušne mu nožice.

In za Novo leto pojejo:

Mi vam voš'mo novo leto,
novo leto najpoprej,
ker je Jezus v štalci rojen,
je prav danes osem dni.

Najbolj originalna pa je ona s tržiškim:
»ke, -ke, -ke-ke...«

Mi smo prišli,
Kralji trije,
Gasper, Miha, Boltežar.

Eden je črn, pa je mlad,
ves je v portah, ves je zlat.
Ke, ke, ke, ke, ke — k štalici,
ker nam dete tam leži.

Ali ste že jedli »tržiške bržole«. Na jedilnem listu najboljših dunajskih restavracij jih dobite, povsod v svetu so poznane. Najbolje jih danes še kuhajo v Lomu nad Tržičem, zanimivi vasici, oddaljeni od sveta, kjer mnogo ljudi še ni sedelo v vlaku, kaj šele v avtobusu, in kjer moški še danes nosijo »rdeče ošlingane srajce«, kjer narodna noša še ni umrla.

Dobri jedci so Tržičani zato, ker so pridni delavci. Včasih se najde vmes kak pijanček in o teh poje naša pesem:

»Pijača je večna, hiša nesrečna,
kjer je pijanček, pijanček gospodar.
Hčerka v gostilno pride, očeta lepo pozdravi:
Pet let ste me možili, vso doto ste zapili.
Jaz pa, sirota, nimam moža.
Sin v gostilno pride, očeta lepo pozdravi:
Konjičke ste prodali, za sladko vince dali,
jaz pa, sirota, moram po svet...
Pa žena v gostilno pride! Moža tako pozdravi:
Oj mrha ti pijana! Večerja je neslana!
Jaz pa, sirota — nimam soli...«

Tudi tržiški »firbec« je znan daleč v svetu. Premnogo oken ima še poseben »Schau-fenster«, odprtino v oknu, da se more hitro pomoliti glava ven iz tople sobe in »pogledati za novicami na cesti«. Ker so v nedavnih časih nekateri Tržičani bili le preveliki nemškutarji, so jih seveda zavednejši Slovenci hudo sramotili. Tržičanom so rekali »Cimbri« (germansko plemo Cimbrov so Rimljani premagali leta 113. p. Kr. pri Norceji na Gosposvetskem polju, in hudobneži trdijo, da so Tržičani potomci teh Cimbrov!). Zarnik je postavil sramotilno pesem na nemškutarske Tržičane. Pesem, ki se je hitro raznesla po Sloveniji, je bila takale:

»Tržičani so sami cigani!
(Refren: To so sami izd... itd.)
Tičjerepci, mišjeglavci,
Judeževi posnemavci.)

Dežman laja, on si hvalo daja!
(Refren: To so sami... itd.)

Z njim Pogačnik dela nemški jabčnik!
(Refren: To so sami... itd.)

Tud' Klofutar, velik je nemškutar!
(Refren: To so sami... itd.)
(Klofutar, ljubljanski prošt,
je namreč domačin Tržičan.)

Pa Globočnik meša nemški močnik!
(Refren: To so sami... itd.)
(Globočnik, znan tovarnar.)

Vsak Tržičan, težko bo zveličan!
(Refren: To so sami... itd.)

Pesem je seveda silno dolga. Seveda Tržičani niso ostali mirni na tak pamflet. Odgovorili so s silno zanimivo pesmico, ki se je pela po Tržiču. Naj povem nekaj verzov:

Pust Teržičane smehun,
skozi trg, Heil buzaklun.

Vrag uzel bo izdajalce
Vse brez hlač in brez nosu
Vid'li bomo mišjoglavce
Kar nas kranjskiga rodu.

Dober bo še nemški močnik
K' boš brez cvenka k nam prišel
Če ga kuha tud' Globočnik
Gladen tvoj želod'c ogrel.

Dolg' ne boste srborit'li,
kmal' vam zgonček bo zapel,
Kar Teržičanom učitli
Azmodej vas bo uzel.

(Azmodej = velik hudič.)

Zelo priljubljena pesem je včasih bila med fanti tale:

Moja ljub'ca je štajerka,
jaz sem pa Kranjc,
ona je šparovna
jaz pa pijanc.

Na Dolenjščem je fletno,
k' so nišče gore,
so fletna dekleta
pa lepe žene.
Na Pemščem mam ano
na Kranjščem pa dve
pa Pemka je gorše,
koker Kranjšče obe.

Rotarski fantje so imeli svojo silno zafrkljivo himno, Bistriški fantje zopet svojo. Seveda pa je malce nevarno danes te pesmice zapeti. Kdor bi pa le poskušal, moral bi krikniti: Meglica pred menoj, meglica za menoj... pa hitro steči!

Naj vam povem še to, kako naše pristne Tržičanke govorijo:

»Naš potvanje na Trsat.

Hitr se spistim na gliho pred tržišč ponogof, al koker zej pravte preh kolodvor. To j bo kvatno zboto preh binšktme, kuj po kosoivo. Ješ kašen ferker je biv na ceste. Telk folka, koker takat k so se Izraelc z Egipta basale.

Tle s vidu purgarje vseh politiš farbo, ldi vseh stanov, stareh jen mvadeh. Use so imel na pvečeh nahrftence, širš ket dalš. Oh konca sem misluva, de nesejo romarje telk rči Marij za ofer, pa sem se hmav kej drujga prepričova. Koker hitr so mogle so posedle po vagoneh, še hiterše so odvzale soje žaklje. Zej pa kar brš začnimo bresati, sej so fajmošter na tablo zapisale, de se u vagoneh kvatern post jenja. Z žaklov so prulekle anga kešta, de sem se kar bava za mašino, že ne bo mogva te teže potegnite. To s' vidu povhen krofov, to debeleh jen te drobneh flancatov, kobas, ta sušga pa ta frišenga svinjščga, vsače sorte fligendes, jen še drugeh dobreh reči k pasajo za poh zoč.«

In končno moram zapeti še našo himno. Žal vam tu ne morem napisati napeva, ki je zelo zanimiv.

Sem Tržičan,
daleč poznan,
delam in pojem,
rad se štemam.
Mi diši jed,
kaša, podmet,
žganci in krapi,
tudi trajet.

Štrukle rad jem,
vince pijem,
k mamki bržanki
najrajši grem.
Kjer diši kljun
purman, kapun,
srna, bržole,
nisem — begun!

Vname se ples,
jaz sem že vmes.
Sučem dekleta,
bistrih očes.
Kdor me pozna,
rad me ima,
bodi drgod
ali doma.

Kot gnezdo ptič,
Ljubim Tržič,
kjer se zdeluje
kosa, msič.
Da sem le zdrav,
vse mi gre prav,
Bog daj, da srečno
smrt bi prestav.

Domača beseda

Nemško-slovensko

Labyrinthdichtung — zamotano tesnilo
Lack — lak, loščilo
lackieren — ličiti, lakirati
Lademaschine — nabojni stroj
Lager — ležaj (tudi še drug pomeni)
Lagerbüchse — ležajna puša
Lamelle — latica, lamela
Lampe — svetilka
Lappe — cunja, krpa
Lärchenholz — mecesnovina
Laschenmaschine — stroj za prirobnice
Lastwagen — tovorni voz
Laterne — svetilnica, svetilka
Latte — letev, letva
Laubsäge — rezljača
Laufachse — prosta os
Läufer — smernik
Laufrad — tekalno kolo
Laufstange — držaj (pri stopnicah)
Lauge — lug
laugen — lužiti
Leder — usnje
Legierung — zlitina
Lehm — ilovica
Lehnsessel — naslanjač
Leim — klej, lepilo
Leinwand — platno
Leitrolle — vodilno kolut, vodilno kolo
Leitung — vod, dovod, napeljava
Lenkrad — vodilno kolo
Lichtschirm — senčnik
Lieferant — dobavitelj
Lift — dvigalo
Lignit — lesencec, lignit
Linie — črta, poteza
Lineal — ravnilo
Lithograph — kamenopisec
Locheisen — prebijač
Locher — luknjač
Lochweite — svedrina
Löffel — žlica
Lohn — mezda
Lösung — raztopina
Lötapparat — spajalec
löten — spajati

Izlet v Radovno

Tudi najmlajši so šli z nami, v radost in veselje njim in nam

Splošno o računski vedi

Računstvo je podlaga vsemu gospodarskemu življenju in osnova vsaki vedi, ki ima stik s snovnostjo našega življenja. Teorija števil in višja znanstvena matematika dobila svoj pomen, ko jih združimo v praktični uporabi z drugimi vedami. Beseda matematika izvira iz grščine in je pomenila »znanost višjih«. Prve najprimitivnejše račune in uporabljanje števil zapazimo že davno pred Kristusovim rojstvom.

Indijci, ki so prebivali ob reki Indus, so prvotni iznajditelji arabskih števil. Zgodovina omenja Aryabatho in Brahmagupto in od poznejših še Acharya.

Arabci, ki so od Indijcev dobljene številke izpopolnili in jih prenesli dalje na zapad nekako okrog 1200. leta, so sloveli kot zvezdoslovci, ki so uspešno operirali z računi.

Egipčani so v dobi faraonov, ki so posebno podpirali znanost in umetnost, stali na visoki stopnji računanja. V angleškem muzeju imamo sledove »računanja in računice« že nekako iz leta 1700. pred Kristusovim rojstvom. Imeni Ahmes in That, katerega so imenovali mojstra števil, pričata o tem.

Grki so bili učenci Arabcev in Babiloncev ter Indijcev. Pri njih najdemo številne učenjake, ki so se bavili s to vedo pred. Kr. r. Thales nekako 700 let pred Kr., Eukleides 300 let pred Kr., pozneje Arhimedes, Platon, Appolonios in dr.

Razvoj matematike do novejših oblik je bil dosežen po mnogih letih po vsej armadi znanstvenikov, izmed katerih omenjamo Purbaha, Paskala, Newtona in Galileia. V II. stoletju zapazimo Nikomedosove knjige, v III. stol. Diaphantosove, v VI. stol. Boetiusove itd. V 16. stol. so bile prvič uvedene decimalke in v istem stoletju po Adam Reieu prva oblika dru-

žabnih računov, kot prvo večje znanstveno delo. V 17. stol. so bile uvedene logaritme po Pertu Apaniusu in v istem stoletju znaki + in —.

V novejši dobi omenjamo matematike Legendra, Gausa, Krumerja, Kroneherja, Dirichleta in druge. Visoka matematika je zastopana posebno po Dirichletu, Schubertu, Stolz in Bilicusu (okrog let 1890.—1895.).

V novem času obstojajo znanstveni instituti za matematiko. Matematik velikega formata je bil tudi pred kratkim umrl Francoz Painleve.

Izmed Slovencev omenjamo barona Vego, ki je živel na gradu v Mediji-Izlakah nekako pred 100 leti. Napisal je petštevilčne logaritme.

Geometrija.

Beseda izvira iz grščine in pomeni zemljemerstvo. Že pred Krist. rojstvom omenja Platon, da je ime za tako krasno vedo izbrano nepravilno. Vsi prej omenjeni so zastopani tudi v geometrijski vedi, samo z razliko, da je bila ta tudi že takrat bolj določena poljudna veda.

Egipt, kjer jih je reka Nil prisilila, da so morali regulirati in zajezovati stavbe in okraje, je pač mnogo pripomogla k praktični uporabi števil. Pri reguliranju terena so neobhodno potrebovali merstvo = zemljemerstvo.

Babilonci so kot posebno dobri astronomi spretno uporabljali merstvo in računstvo ter so znali izračunati sončne in lunine mrke, katere so ljudstvu tolmačili kot čudeže.

Kitajci. Tudi od teh je znano, da so bili v času Kr. rojstva že na visoki stopnji računstva in geometrije. Grk Eukleides je označil temelje geometriji v točkah, linijah in kotih.

Probod plavža

Samo par ljudi ob mrtvem trustu in ubogati mora. Probod plavža je najbolj veličasten trenutek pri tem procesu. Kako veliko, kako čudovito je delo. Ko boste čez sto let ogledovali te slike, spomnite se na nas, da bo med železarskimi rodovi ohranjena vez skozi vekove

OBVESTILA

Za mesec avgust 1938. se odreja sledeči vrstni red zdravniške službe ob nedeljah in praznikih, ki velja za vse družinske člane brez razlike na njih bivališče, in sicer:

7. avgusta 1938.	g. dr. Čeh Milan
14. " "	g. dr. Keržan Bartol
21. " "	g. dr. Čeh Milan
28. " "	g. dr. Keržan Bartol

Mimica Konič:

V starodavnih časih...

(Povest iz zgodovine gorenjskega železarstva.)

(Dalje)

»Gospod Buccelleni, vaši nasveti so res zlata vredni!« je vzkliknil Morchetti. »Moji delavci že vsi delajo.«

»Vidite,« se je smehljaj Orfej. »Že Aleksander Macedonski je rekel, da z zlatom natovorjeni osel preskoči najvišje obzidje.«

»Poroke ne bo treba odkladati na poznejši čas.«

Buccelleni se je prizanesljivo smehljajal.

»Morchetti, pokazali ste se te dni moža, zdaj ste zopet kakor ženska. Stvar še ni urejena.«

»A bo kmalu...«

»Ne vem. Nismo se lotili majhnega ščeneta. Zapomnite si: Maulnerjeva roka je železna!«

»A vaša je jeklena.«

»Je in zato bomo zmagali,« je ponosno dejal Buccelleni in se zaničljivo posmešnil v smeri proti Bistrici.

VIII.

Jurcev Janez je bil čisto zdvojen sam v sebi. Na eni strani Julija, ki jo on ljubi, pa jo bo dobil Morchetti, na eni strani pamet, ki mu je pravila, da Maulner in pristaši nimajo prav, ker preganjajo tuje mojstre. Na drugi strani pa oče, dom in sovraštvo do Morchetti, ljubezen do domače grude, do domačih ljudi. Vegal je, ni se mogel odločiti ne za eno ne za drugo. In odločitev je bila resnično težka. Včasih, kadar je sam, samotni lažil po goratih potih, mu je vstala misel:

»Saj te Julija ne mara. Pusti vsako misel nanjo?«

Kadar ga je prevzela ta misel, tedaj bi bil najraje stekel k Maulnerju in še tisto uro prisegel zvestobo »zvezi«. Delal bi in se trudil za njen uspeh, dosegli bi, da bi šli od tod tuji podjetniki, ej z njimi bi šel tudi Morchetti! Da, Morchetti, brez denarja, s culo na hrbtu! To bi bil pogled za Janezove oči! On in z njim Julija, ki je zavrгла njega, najbogatejšega posestnika v Bohinju in bližnji okolici.

Če je pa mislil s trezno glavo in ga ni slepilo sovraštvo, tedaj so hile njegove misli čisto drugačne. Videl je, da je Maulner započel prav nesmiselno borbo, ka-

kor so jo začeli očetje in je v njej Jurca izgubil svobodnjaški meč. »Konjski tat« je prebrisan, pa še ni dovolj premislil, preden se je lotil nevarnega sovražnika — same cesarske oblasti. Če zagori ena sama fužina, pojdeti Maulner in Pankracij v zapor, z njima vred pa še vsi drugi veljaki, a po ljudstvu bo neusmiljeno udaril grajski bič.

In vendar! Janez ni mogel pozabiti mlade Italijanke, ki mu je včasih obetala, da bo njegova in nikogar drugega, pa ga je tako hitro zatajila in izdala. Morda pa ga ni izdala. Nemara jo je prisilil v to zvezo oče, ki gotovo ne mara za zeta kmeta, čeprav bogatega. Juliji je hudo, joče morda in čaka, da bi prišel Janez in jo potolažil. Sirota se ne more upreti očetovi zahtevi.

A ne! V Janezu kipi ponos, v njegovih žilah se pretaka kri prednikov svobodnjakov. Ne bo se poniževal pred dekletom. V dno duše ga je sram, kadar se spomni na globoko ponižanje, ki ga je doživel tisti večer, ko jo je šel klicat pod okence. Kadar se je spomnil tiste noči, mu je od jeze vrela kri.

»Nisi me hotela poznati, gospodična, pa tudi jaz tebe nečem več poznati! Morda se boš še spomnila name, toda

V boj proti nezgodam!

Stroški obratnih nezgod

Poglavitna naloga borbe proti nezgodam je ohranjanje zdravja in življenja sočloveka in s tem ohranjanje narodove telesne in duševne moči.

Istočasno pa je borba proti nezgodam tudi gospodarska nujnost, kajti vsaka nezgoda povzroča denarno škodo posameznikom in narodnemu gospodarstvu.

V tem smislu je napisal dr. ing. Sauerteig v Leipzigu pomemben sestavek, podkrepčen s številkami v mednarodni reviji za obravnave pokreta proti nezgodam. Naj povzamemo iz tiste razprave nekaj podatkov (veljajo za Nemčijo):

1. Povprečno se v Nemčiji dnevno ponesreči 60 ljudi. V primeri z drugimi državami in z ozirom na število prebivalstva je ta številka še majhna. V Ameriki se jih ponesreči dvakrat toliko, v Franciji polovico več, itd. Veliko jih pa nezgode onesposobijo za delo, in taki ostanejo odvisni od podpor vse življenje.

2. Po teh nezgodah povzročeni stroški obremenjujejo nemško gospodarstvo letno za 3 do 4 milijarde mark.

3. Skoro polovico nezgod se dogodi pri delu, na potu k delu in na potu od dela v

obratnih in poljedelskih podjetnostih. V enem letu se dogodi do 1 in pol milijona nezgod. Od teh je 100.000 takih, kjer je potrebna renta, in do 10.000 smrtnih primerov. Izračunano na delovni čas pomeni to, da postane vsako poldruho minuto en človek nesposoben za delo in vsako 15. minuto se eden smrtno ponesreči.

4. Samo v železarski industriji znaša strošek za nezgodo povprečno 440 mark letno. Rente torej zelo visoko obremenjujejo gospodarstvo.

5. Težja nezgoda stane neprimerno več. Ako, na primer ponesreči 20 letni delavec, ki zasluži tedensko 40 mark, in ostane delanc-zmožen, stane izplačevanje rente (povprečno 107 mark na mesec) tekom 40 let 51.000 mark.

6. Pri vsem tem pa še niso všteti stroški prve pomoči, zdravnika itd. Upoštevati je treba tudi čas, ki ga vzame taka nezgoda drugim, potem nenadomestljivost, kajti, če se ponesreči kvalificiran delavec, novi pač ne more takoj enako ustrežati.

Poleg poglavitne naloge borbe proti nezgodam je treba torej prav tako upoštevati gospodarski moment pri nezgodah in gornje številke o tem nekaj povedo.

NOVICE

Opomini iz sodobnega življenja

Socialisti, Sokoli, Orli — vsi veliki sinovi češkoslovaške zemlje. Češkoslovaška preživlja letos gotovo važno dobo svoje zgodovine. V tej dobi so se vrstili nastopi češkoslovaškega ljudstva vseh skupin in vseh prepričanj, nastopi, kakršnih vidimo po svetu prav malo ali pa jih še nikoli videli nismo. V takih spontan- nih pripravah iz same ljudske volje take prireditve gotovo še nikdar niso izšle.

Najprej so nastopile vrste socialističnih telovadnih jednot, ki štejejo nad 170.000 članov. Tudi pri njih je telovadba velik program in nastopa na ogromnih stadionih po več deset tisoč telovadcev. Letos so obhajali 60 letnico ustanovitve in je bila glavna vidna prireditve ogromni spreved skozi Prago. Po pe- strosti je ta spreved prekašal gotovo vse spre- vode, kar jih je letos Evropa sploh videla.

Toda, četudi je bila takrat Praga rdeča, je povsod donel samo en klic: domovina, domovina. Slike Masaryka, slike Beneša, glavarjev države, slike češke domovine — vse to in pa bramborske pesmi so nadkriljevale vse ostale socialistične parole, za katere je morda več časa drugič, kadar je domovina izven težkih dni. Praga je videla vojsko socialistov patrio- tov, slike žida Marksa so bile silno redke.

Potem so Prago zagnile množice Sokolov. Prireditve, kakršna je bila, je nekaj edinstve- nega. Nastopale so mase ljudstva na telova- diščih in v sprevedih, mase ljudstva, ki bi bile v čast tudi mnogo večjim narodom kakor pa je češkoslovaški. 30.000 jih je naenkrat nastopilo na telovadnem polju. Te mase ljud- stva pa niso poslušale kakih povelj, nego so nastopale one, gledala in poslušala pa je do- movina. Domovina, domovina, Masaryk, Beneš, poglavarji države. Vojska češkoslovaških Sokolov je napravila revijo za svojo veliko domovino.

tedaj bo prepozno. Julija, jaz sem tebi odslej tujec, popoln tujec.«

Tako je govoril Janez, da bi zadušil v sebi vsa mehka čustva, ki so mu silila na dan. A zraven je čutil, da samemu sebi laže. Nehote so mu oči hrepenele tja proti Nomnju, kjer stoji bela hiša, njen dom. Nehote mu je težka bol stis- nila srce, kadar se je spomnil lepih dni, tistih, ko je še sanjal o sreči. Da, sanjal je o sreči, čisto blizu pred njim je bila, pa je nekdo iztegnil umazano roko po njej in mu jo je odmaknil tako daleč, da je ne bo dosegel nikoli. Pred Janezom pa zija strašna praznina, prepada brez dna in onstran prepada stoji Julija. On pa ne more do nje in siromak nikoli ne bo mogel.

Pa kaj mu je mar za to? Prevzetna je Julija, ker je lepa in ker je bogatinova edina hčerka. Še besede mu ni rekla v slovo. Pa nič zato! Ne bo jokaj, ne bo klonil.

»Proč od mene, proč zadnji spomin nanjo!« vzdikne Janez, a v odgovor se mu nekaj roga:

»Nikoli!«

Tedaj postane fantu neskončno tež- ko. Da je nikoli ne bo mogel pozabiti? V sebi čuti, da je res ne bo nikoli poza-

bil. Da bo do konca dni moral nositi v prsih to pekočo bol? Ne, to ni mogoče, to je prehudo!

Čisto zdvojen je Janez. Ne zna si pomagati. Nemara bi pozabil, če bi pri- stopilk dekletu, če bi iskal v njem uthe. Skrb in upanje v uspeh mu bosta prega- njala iz glave črne misli, odločna Maul- nerjeva beseda mu bo ohladila bol, obr- nila misli v drugo smer. Nemara bi bilo tudi prav, če bi poslušal očeta in bi po- skusil najti tolažbe pri Pankracijevi Ma- tildi, pošteno dekle jc. Zdaj je segel ne- koliko previsoko, zares, Julija je njemu nedosežna.

Toda ne! Ljubezen mora iti preko vseh ovir, v Julijinem srcu pa tega čustva nikoli ni bilo. Hej, premočil jo je črni Ita- lijan z žarečimi očmi in belimi zobmi, pre- motil jo je on in njegovi denarji. Pa le naj bo, kakor je, Janez ne bo jokaj.

Fant junaško premaga bol, stisne pest in pravi:

»To je moja zadnja misel nate!«

Zdelo se mu jc, da mu je po tem sklepu odleglo, precej bolj miren je po- stal.

Opoldne sta se srečala z očetom.

»Oče, danes grem v rovte.«

Prihodnje leto se bodo v Prago zgornje orlovske vrste. Nad 200.000 jih je v članstvu. Kdor pozna Čehoslovake, ta ve, da bo tudi ta prireditev silna, da bo tudi ta prireditev domovinska, da bodo tudi takrat domovina, Beneš in Masaryk navdušeno pozdravljeni simboli češkoslovaške domoljubnosti. Takrat bo Praga orlovska, kakor jc bila socialistična in kakor jc bila sokolska.

Kako si srčna domovina ob takih sinovih!

Prišel pa bo čas, ko se bodo združili prvi, drugi in tretji, tretji drugi in prvi in bodo nastopili skupno. — Zmotili ste se, če pričaku- jete besede — v vojni — ne, združili se bodo v velikem delu za gospodarski, socialni in kul- turni napredek svojega ljudskega doma, kajti le to je cilj vseh poštenih in pametnih ljudi na zemlji. To so, kakor vidimo, na Češkoslo- vaškem že napravili.

NAŠI JUBILANTI

RAVNIK JOŽE

V torek, dne 2. avgusta, bo proslavil 40-letnico nepretrganega dela v naši tovarni g. Jože Ravnik, ki jc že nekaj let sem zaposlen kot delovodja v zavijalnici.

Kot 15 letni fantič jc prišel naš Jože le- ta 1898. v tovarno, kjer so ga zaposlili v klju- čavničarski stroki. Dolga leta jc bil zaposlen kot ključavničar in namestnik delovodje v žebeljarni, dokler ga niso poklicali na sedanje odgovorno mesto.

Težko jc najti tako vsestranskega delav- ca, kot jc naš jubilar. Zaupana so mu bila vedno najbolj precizna dela pri raznih napra- vah, aparatih in strojih. Jože popravi, če tre- ba, vsak pisalni stroj, kolo, avto in motocikel, puško ali samokres, gramofon in radio spre- jemnik. Napravi vam novo violino, tamburico in kitaro, če treba, ženi in sebi novo obleko, obutev, kuhinjsko opremo, smuči in sanke in še neštete druge stvari, ki pa jih radi pomanj- kanja prostora ne moremo navesti. Še kot mlad fant jc sodeloval dolga leta pri tovarniški godbi, pri kateri jc igral na različne instru- mente. Sokolsko društvo ga šteje med svoje soustanovitelje. Bil jc več let društveni pod- načelnik ter eden najboljših telovadcev, pev- cev in igralcev.

Kot godbenik jc igral na vsa glasbila in to od orglic preko berde v tamburaškem zbu- ru, čela v salonskem orkestru in velikega basa pri godbi na pihala.

»Prav. Seno bo kmalu treba začeti ko- siti.« Stari Jurca jc pomišljaj, ali bi ali ne bi, naposled jc vprašal: »No, kako si se odločil, Janez?«

»O čem me pa sprašujete?«

»Ali bi prevzel posestvo?«

Janez jc zdaj brez pomisleka odgo- voril:

»Vsekakor bi ga.«

Jurca jc od veselja tlesknil z rokama in kar sama od sebe so mu lezla usta v širok nasmeh.

»Vendar te jc pamet srečala. Saj vi- diš, jaz sem star, ne morem več. Saj to vidiš.«

»In pri Pankraciju se boš oženil, kajne?«

Janez se jc zresnil.

»Oče, saj se mi šc nič ne mudi.«

»Ne mudi? Kdo pa pravi, da se ti mudi? A storil boš pa vendar po mojem in boš vzel Pankracijevo Matildo?«

Fant se pa le še ni mogel odločiti.

»Pustite me, da vse natančno premi- slim.«

»Kaj doslej še nisi?«

»Nisem še utegnil.«

Jurca jc bil žalosten in jc prijel sina za roko.

Jože je bil soustanovitelj in dolgoletni pevec Pevskega društva »Sava«, občinski odbornik, dolgoletni član tovarniške gasilske čete ter odbornik in član raznih društev in organizacij. Kot navdušen planinec je v teku desetletij prehodil vse gorenjske planine, zadnja leta pa se je z vso vnemo »vrigel« na zimski sport.

Ko se je pred meseci ustanovil Aero-klub »Naša krila« na Jesenivah, se je Jože takoj prijavil kot član. Pri razstavi šolskih jadralnih letal je dobil prvo nagrado. Prepričani smo, da se bo tudi v tej panogi sodobne tehnike in športa še krepko uveljavil. Vsi, ki Jožeta poznamo, želimo, da bi nam ostal v krogu ljubljene družine še dolgo vrsto let čil in zdrav.

KLEČ JAKOB

V nedeljo, dne 31. julija, bo praznoval 40-letnico nepretrganega dela pri našem podjetju naš vrli sodelavec g. Kleč Jakob, ki je zaposlen kot predčistilec litin v livarni.

Naš jubilar izhaja iz Bohinja, iz katerega so izšli nešteti naši sodelavci, ki so položili prve temelje veliki industriji, ki se je pred pol stoletjem osredotočila na Jesenice.

Kleč je znan kot izvrsten, priden in zvest sodelavec, ki ga odlikuje tudi lep, miren in kremenit značaj.

Poleg dela v tovarni se že desetletja marljivo udejstvuje tudi zunaj v javnem in kulturnem življenju. Bil je soustanovitelj in večletni predsednik Pevskega društva »Sava« in predsednik ter soustanovitelj Pogrebnege društva na Jesenicah. Naš jubilar je povsod navzoč pri narodnih, pevskih in kulturnih prireditvah. Z močnim in lepo donečim glasom se je uveljavil kot izboren pevec, z mehko in iskreno besedo pa si je pridobil nešteto prijateljev tako, da je povsod dobrodošel, cenjen in spoštovan.

Z zvesto življenjsko družico si je uredil prijetno domače ognjišče. Ker je sam kulturno široko razgledan, je lepo vzgojil in preskrbel svoje otroke. Sin Rado je uradnik Krajevne bratovske skladišnice, konservatorist in dolgoleten dirigent sokolskega orkestra in godbe na pihala ter glasbeni učitelj jeseniške mladine. Hčerka Tončka pa je učiteljica na osnovni šoli v Pilštajnu.

Dragi Jaka! Usoda naj te ohrani čilega in zdravega še dolgo vrsto let, da bi v zadovoljstvu in sreči preživel jesen in zimo svojega življenja.

Sliki jubilarov Ravnika in Kleča priobčimo prihodnjič. Prispeli sta prepozno.

»Janez, ti še vedno ne moreš pozabiti Buccellenijeve hčere. Ves Bohinj govori, da bo vzela Morchettija, ti pa...«

Fant je škrtnil z zobmi.

»Glej, Janez, tako se izdajaš. Sin moj, ti moraš poiskati gospodinjo, ne gospo. Pri nas mora gospodinja podpirati tri hišne ogle, drugače pade vsa stavba na kup. Buccellenijeva hči pa tega ne zna. Zato bo tudi vzela za moža bogataša, da ji ne bo treba pri njem umazati in z žulji pokriti belih rok.«

»Vem to.«

»Veš? No, hvala Bogu, da veš. Janez, če jo imaš še v srcu, izbij si jo iz glave. Sam veš, da se iz te moke ne bo kruh pekel, in če bi se, bi bil preveč črn in grenak.«

Janez je poslušal očeta, pa je nenadoma zavihrala v njem togota. Jezno je udaril s škornjem ob tla.

»Hudiča! Kaj mi vendar to tvezete o Buccellenijevi...«

Tudi Jurco je grabila ihtava togota, toda vedel je, da pri sinu iz grda nič ne opravi. Zato je pogoltnil jezo in je le rekel:

»Dobro ti hočem. Ne bo ti žal, če me boš poslušal.«

GLAVIČ FRANC,
»kovinar z Dolenjske«

47 let in 10 dni je delal pri jeseniški železarski industriji nepretrgoma, in danes odhaja v zaslužni pokoj. Izredno dolga doba je to za vsako delo, tembolj za kovinarsko in tembolj še za martinarja, kar je bil Glavič vsa leta.

Glavič Franc je pričel svojo železarsko službo pri železarski industriji na Dolenjskem. Je torej eden izmed tistih, ki so sami delali v železarskih obratih, o katerih danes ni več ne duha ne sluha. Delal je na Dvoru pri Žužemberku, kjer so stali obrati kneza Auersperga. Tam je bila livarna in ključavničarska delavnica. V tistih letih je delalo tam še okrog 300 ljudi, on sam pa je tam delal 4 leta. Veliko kovinarjev je po ustavitvi dela na Dolenjskem prišlo na Jesenice, med temi tudi Glavič. Tudi poznejši ravnatelji KID, gosp. Luckmann, gosp. Trappen in ing. Fessl, so bili Glaviču poznani že iz dolenjskih železaren. Malokateri slovenski kovinar je prešel tako polno kot kovinarskega dela, in malo je tistih, ki so vrteli kladiiva v dolenjskih železarnah, zato je Glavičeva povest tembolj zanimiva. Prosili ga bomo, da nam napiše v dneh počitka nekaj spominov, ki bodo bodrilni, ki bodo zanimivi.

Vso srečo v zaslužnem pokoju in na mnoga leta!

Fant pa je topotal z nogami kakor trimast otrok.

»Kaj mislite? Saj vendar nisem več otrok! Sam dobro vem, kako mi je ravnati.«

»Poslušaj stare, izkušene ljudi, oni vedo največ.«

»Potem bom pa berača Miho vprašal za svet. On je star in po svetu hodi, gotovo ve največ.« To je zabrusil Janez očetu, potem pa je zelo hitro odšel iz hiše.

Jurca je otožno zrl za njim in vzdihnil:

»Zakrknjen je.«

Pa se je zmotil. Janez je sam pri sebi že naredil sklep, le sram ga je bilo, da bi oče mislil: »Jaz sem ga spreobrnil!«. Za malo se mu je tudi zdelo, da bi mu oče ukazoval in ga poučeval kakor smrkavega pastirja. Saj ima že vendar pet in dvajset let, mora že sam nekaj vedeti in znati. Jezen je odšel od doma, zavil pa ni proti rovtom, kakor je rekel očetu, ampak naravnost k Jezerški je šel. Pred gostilno so bili privezani štirje tovarni konji in Janez se je razveselil, ker je vedel, da dobi zabavno družino. Dobro je namreč poznal glas tovarnika Lipeta, ki je pel znano popevko:

IZ LISTOV

Brez napadov.

Od zadnjič pa do zaključka lista ni noben slovenski list napadel podjetnosti, ki dela v Sloveniji.

Gospodarski članki — zadnji.

Mnogo je pri nas listov, ki so glasila 1. za gospodarstvo, 2. za prosveto in 3. za kulturo. Gospodarstvo je na jeziku zmeraj prvo, ker je odlična beseda, sicer pa zaidejo gospodarski sestavki vedno na zadnje strani, če jih je sploh kaj, na prvih straneh pa se v tem malem in revnem narodu napadamo tako navdušeno, kakor bi res od tega živeli.

GOSPODARSKE ZANIMIVOSTI

Pod planino Ljubič v Bosni je najdena platina. Da je bila na planini Ljubič najdena manganska ruda, je že znano. Sedaj pa so našli tam še zrnca plemenitih rud, srebra, zlata in platine. Izdelujejo analize v vseh mogočih laboratorijih pri nas in v inozemstvu in že se ponujajo tako Amerikanci in Angleži, da ustanovijo podjetje za pridobivanje platine.

Kredit za zgradbo novih državnih cest. Ministrstvo za zgradbe je odprlo kredit za zgradbo državnih cest v znesku 125.000.000 dinarjev. Od tega dobi Slovenija 40.000.000 dinarjev. Lep denar, toda tudi potrebe so velike. Po raznih časopisih so bile sicer iznesene pripombe, da dela v Sloveniji niso mogla biti razpisana, ker niso načrti gotovi. To pa ne drži in je bila pri vsem le pomota. Mi imamo dovolj ljudi za izdelovanje načrtov, le denarja ni bilo. Načrti so gotovi za bolnico v Ljubljani, za kolodvor v Ljubljani itd., itd. samo denar — pa bodo stavbe rasle kakor gobe po dežju.

Sadja letos na Češkoslovaškem ne bo. Sadna letina je na Češkem letos zaostala za lanskim letom za 70 do 90 %. To je padec, ki se bo zelo poznal in bo Češkoslovaška prisiljena na uvoz.

Poljski premog za Nemčijo. Nemčija je naročila na Poljskem milijon ton premoga. S tem bo prizadeta Češka v šlezijem delu. Šlezija je namreč veliko premoga dobavljala v bivšo Avstrijo. Tudi transporta za ta premog Nemčija ne pusti preko Češke, nego preko Madžarske.

»Ko sem po Furlanskem hodil, srečal dekle sem mlado, pa tako sem jo pobaral, če mi pušeljce dala bo.«

»Dobre volje ti pa nikoli ne zmanjka, Lipe,« je pozdravil Janez brdkega tovarnika.

»Hej, zaljubljeni Janez gre!« Lipe se je smejal, kakor bi stresal orehe v vrečo. »Prijatelj, kar po očeh te poznam, da se ti še sedaj niso izkadile tiste muhe iz glave.«

»Ti, nikar vseh ljudi ne sodi po samem sebi,« mu je vrnil Janez in je široko sedel za mizo.

Lipe se je nagnil čisto k njemu in mu je šepnil:

»Ti, Buccellenijeva hči se moža. — Ljudje pa pravijo, da si zato tako prepaden in obupan, kakor bi te smrtne težave obhajale.«

Janez ga je začudeno pogledal, a hitro se je potajil.

»Ljudje marsikaj govore, pa ne vprašajo, če je res ali ni. Tudi jaz sem slišal o tebi govoriti, da si najbrdkejši tovarnik, da pa popiješ več vina, kakor ga more tvoj konj nesti.«

Lipe pa ni zameril, smejal se je.

Društvo za tehniško-industrijske študije — Tisad — je ustanovljeno v Beogradu. Društvo se bo pečalo s študijem najrazličnejših patentov in z uveljavljanjem teh po industrijskih, obrtnih in trgovskih obratih za zboljšanje proizvodnje. Gre torej za nekako centralno pisarno za racionalizacijo dela. Zelo važna ustanova, seveda, če bo tudi delala.

Rekordna žetev pšenice v Grčiji. V Grčiji so zadovoljni. Pšenica je obrodila sijajno in je pridelalek daleč nad vsemi pridelki od leta 1930. dalje. Grčija je morala veliko uvažati, letos pa bo menda kar za silo sama izhajala kar se pšenice tiče.

Državni dohodki so vedno večji. Tudi to je lep dokaz, kako raste gospodarska moč v državi. Vsak mesec so dohodki večji od proračuna. Meseca maja so dohodki znašali 10 % več kot istega meseca lansko leto. Do konca maja je bilo letos plačanih 108 % več dohodkov kakor je bilo v proračunu predvideno. Pod takimi pogoji krize ne more biti in ne smemo verjeti niti na možnost krize v Sloveniji.

Bolgarija je uničila nad 3 milijone kilogramov tobaka — stare zaloge. Utemeljuje to s tem, da je že slabe kvalitete in ga ne more več prodajati. Tobak leži deloma po privatnih skladiščih. Odškodnina je določena na 50 milijonov lejev. Škoda za stvar, toda Bolgari morajo že vedeti, da je tako prav.

Ameriko lomi kriza dalje. V Ameriki je padla tudi proizvodnja električne energije za deset odstotkov. Tudi to je znak krize. Seveda ne smemo misliti, da je ta padec radi manjše porabe toka za luč v poletnih mesecih. Mišljena je samo energija za pogon, in ta pada, ker industrija stoji.

Topilnice cinka v šabcu in topilnice svinca v Zvečanu. Naša država je napravila sporazum s Trepčo, ki bo poleg obstoječih topilnic postavila še nove topilnice. Sporazum določa koristi države in tudi krasne olajšave tujemu kapitalu, ki bo zgradil topilnice. Ugodnosti so take, kot jih gotovo nima nobena industrija v Sloveniji. No, pa če bi kdo tu kaj investiral, bi gotovo dobil enake olajšave.

POROČILO O IZLETU MARTINARJEV POMOŽNIH OBRATOV V TRŽIČ BO PRIROČENO V PRIHODNJI ŠTEVILKI, KER SE NISMO PREJELI SLIK. SLIKE MORAJO BITI GOTOVE VSAJ OSEM DNI PRED IZIDOM LISTA.

»Ali si že kdaj videl tovarnika, ki bi ne pil vina?«

»Ali si že kdaj poznal fanta, ki bi ne bil zaljubljen?«

Smejala sta se oba, smejala so se tovarniki in Jezeršek, ki je pred Janeza postavil pisano majoliko, do roba napolnjeno z vinom.

»Pij, Janez, to je zdravilo zoper bolezen in ljubezen.«

Janez je srkal vino, a Lipe se je norčeval:

»Glejte ga, glejte, pije kakor nevesta tisti dan, ko pridejo snubci. Janez, ali si se od Italijanke navadil tako piti?«

»A ti si se naučil od Štajerke.«

»Morda sem se. — Ne, nisem se. Jaz sem znal piti, preden sem prvič prišel na Štajersko in tam videl zalo dekle, da na njej obviselo je moje srce. Pa kaj bi ti pravil, Janez, ko pa sam izkušam. Saj veš, kako pravi pesem? Za bolezen so zdravila, za ljubezen jih pa ni. Nobena reč ti ne pomaga, ne vražarkine zeli in ne duhovnikov zagovor.«

»Saj duhovniki ne zagovarjajo,« je ugovarjal Janez.

DRUGE ZANIMIVOSTI

Moda šminkanja. Danes so po svetu že instituti za olepšavanje ljudi. Pustimo pohvale ali kritike, to naj opravijo drugi, ki so poklicani za to, mi pa pogledajmo malo zgodovine. Večina šminke je plod našega veka. Neka pametna ženska je o tem rekla: Šminka se je pojavila vedno takrat, ko je padala morala. Takrat so se lažne lepote predpostavljale pravim lepotam. Ze pri starih Egipčanih je bilo v Teni in Memfisu poznano barvanje las, obrvi in nohtov. Grški pisec Aristofon piše o nekem ljubavnem pudru, s katerim so se Grki mazali. Rimljanke so bile črнке, pa je bila v modi tudi blond barva, zato so se barvale. Poznana je bila črnkasta maža za lice. Galske lepoticе so se tudi mazale. Šminkanje v srednjem veku je tudi poznano. Najbolj je cvetelo pri damah v Florenci. Pisci pišejo, da sami vrage niso bili tako črni kakor Florentinke, kadar so se namazale s črno barvo. V šminkanju je potem prednjačila Francija in tudi Španija. Katarina Medici je vzela s seboj na Francosko izvežbane kozmetičarje. Za dobe Ludovika XIV. so se pojavljale dame rdeče našminkane in z belo pobarvanimi lasmi. Tudi moški so se takrat podobno mazali. V 18. stoletju je bil storjen korak dalje. Princeza od Monaka, ki je bila obglavljena v dobi Robespierrea, je imela pred usmrtitvijo samo eno željo: da ji pustijo našminkati se in namazala se je rumeno. Napoleon ni mogel videti šminke in je bil hud na računc, ki jih je delala njegova Josefina pri kozmetičarjih. Na koncu pa se je šminkal tudi sam, da se je dopadel svoji drugi ženi Mariji Luizi. Začetek našega veka je pričel z vračanjem k naradni lepoti ljudi, zato pa je šminkanje doseglo svoj višek po vojni. Šminka je triumfirala. Če dobite na primer v Beogradu žensko na ulici brez šminke, je kakor bi našli na severnem tečaju pomarančo. Mnoge ženske poznajo bolj kozmetične recepte kot pa kuharske, in mnoge bolj kozmetičarske mojstre kakor pa zgodovinske osebe svojega naroda. Čez 200 let bo pisal urednik »Tovarniškega vestnika«, kako so nekdanji zaostajali in bili smešni. Barvali so si celo stanovanja zeleno, rdeče itd., nosili so pisane obleke in stanovali v štirioglatih škatljah. Čez 2000 let pa bo njegov naslednik komaj še našel besed za popisovanje čudovitih navad sedanje dobe itd., itd.

»Kako da ne? Ali ne ustavijo toče? Ali ne odvrnejo strele? Še ogenj panajo in hudiča izženo iz obsedenca. Bil sem na božji poti v Klosterneuburgu in sem videl, kako so izganjali hudiča iz obsedenca. Obsedence, ki ga je mati uklela, se je valjal po tleh in rjul, kar pene je tiščal iz ust, duhovnik je pa molil in molil, križal se in zagovarjal in škropil z blagoslovljeno vodo, pa je izgnal hudiča.«

»Ali si ga videl?«

»Obsedenca?«

»Ne, hudiča.«

»Mar si nor. Hudiča nisem videl, videl sem pa človeka, ki je bil prej obseden, potem je pa pokleknil in pobožno molil z drugimi ljudmi vred.«

»Hudiča še nihče ni videl,« je rekel Jezeršek, ki bi rad videl, da bi začel Lipe pripovedovati storije.

A mladi tovarnik je hitro obrnil besedo.

»Jezeršek, če še nihče ni videl hudiča, ti si ga že gotovo videl, saj ste mu vsi oštirji zapisali dušo. Vino krstite po trikrat in štirikrat, in naj me zlodej vzame, če je to vino, ki ga zdaj pijem, tisto, ki

ZA DOBRO VOLJO

Kmečki fant: »Ampak, gospod zdravnik, uho je pa slabo priraščeno.«

Zdravnik: »Do prihodnjega žegnjanja bo že držalo.«

Zdravnik: »Vi preveč pijete. En sam ne previden požirek je že marsikoga stal življenje. Vi pa spijete vsak dan dva litra dalmatinca.«

Tonej: »Ampak, zelo previdno.«

Profesor je, preden je šel na sprehod, zataknil za vrata listek, na katerem je stalo: Vrnem se točno ob pol treh. — Ker pa je jelo deževati, je prišel domov že ob dveh. Neki prijatelj, ki ga je prišel obiskat, ga je našel sedečega na stopnicah z uro v roki. »Kar sem k meni sedite, še deset minut morava počakati,« je dejal gospod profesor.

Sodnik: »Zakaj pa ste ukradli iz izložbenega okna vse mesne izdelke?«

Obtoženec: »Zato, da bi kdo drugi ne padel v skušnjava.«

Višek. Kaj je lepšega, kot da se pust zimske večer udobno zlcneš v naslanjač, položiš noge na mehak podložnik, pipo božajoče dišečega tobaka med zobmi, z lahkim romanom v roki, poleg sebe pol litra poživljajočega opola, iz radio zvočnika prijetna godba, Finetelj ob toplem štedilniku, otroci v postelji — žena pa v kinu.«

»Kaj pa bi spet radi, saj ste bili davi tu,« je dejala dobrosrčna gospa vandrovcu, ki je potrkal na vrata.

»Gospa, v starih hlačah, katere ste mi podarili, sem našel pet kovačev.«

»Tako? In vaša poštenost vas je privedla semkaj, da denar vrnete?«

»O, nak, gospa, kaj takega mi še na misel ne pride. Prišel sem le vprašat, če imate morda še kaj starih hlač.«

Dober nasvet za obupane zaljublence.

»Ivo, njeno srce je kakor granit.«

»Poizkusi ga zdrobiti s tršim kamnom, n. pr. z diamantom.«

sem ti ga jaz pritovoril z Goriškega. Vsak krčmar ima vrečo denarjev, nobeden pa nima žuljavih rok.«

Toda krčmar Jezeršek se je branil.

»Lipe, koliko imaš ti žuljev na rokah? Tudi ti nimaš nobenega, pa vedno šekljaš s srebrnimi tolarji.«

»Hm, da, Toda, Jezeršek, ti sedi doma pri peči in nabiraš mast nase, jaz pa sem na cesti leto in dan, podnevi in še ponoči, po dežju in po soncu. Tovarniki krvavo zaslužimo tiste tolarje, ki nam jih odšteje skopi gospodar.«

»Ej, Lipe, s teboj se ne bom prerekal. Glej, majoliko imaš prazno, prinesem ti vina,« je dejal Jezeršek in je odhitel v klet po vino.

Kmalu se je vrnil s polno majoliko, Lipe jo je pa vzdignil in pel:

»O presladko vince,
ti svetji božji dar,
saj ne živi brez tebe
berač in ne vladar!«

»Slavo mu pa znaš zapeti, Lipe,« se je smejal Janez. »Nisem mislil, da ga tako vneto čistiš.«

(Dalje prih.)